

Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni koosoleku protokoll nr 103

24. oktoobril 2019 kell 10.00-11.15

Võtsid osa: komisjoni liikmed Liisa Oviir, Kaarel Tarand, Airi Mikli, Kalle-Kaspar Sepper, Raul Siem, Väino Linde, Heiki Sibul ja Helen Hääl ning komisjoni ametnikud Zoja Masso ja Helin Leichter

Juhatas: Liisa Oviir

Protokollis: Zoja Masso

Päevakord:

1. Saabunud/saadetud kirjad
2. Käimasolevad kohtumenetlused ja ettekirjutused
3. Ülevaade 2019. a 3. kvartali aruannetest
4. Riigikontrolli juhtumid (Toom)
5. Komisjoni töökorralduslikud küsimused
6. Munitsipaalmeedia monitooringust RK 2019 valimiste eel

1. Saabunud/saadetud kirjad

- 1.1.** Riigikogu põhiseaduskomisjonilt (PÕSK) laekus vastus komisjoni pöördumisele ettepanekutega erakonnaseaduse muutmiseks. PÕSK teatas, et saatis ettepanekud Riigikogu fraktsioonidesse antud asjas seisukohtade kujundamiseks 15. novembriks 2019.
- 1.2.** Komisjon saatis ALDE-le märgukirja seoses Andrus Ansipile ja Yana Toomile tehtud lubamatu valimisreklaamiga EP 2019 valimistel. Ühtlasi palus komisjon ALDE-l esitada kõnealuste reklaamide maksumust kinnitavad dokumendid 30. novembriks 2019.

2. Käimasolevad kohtumenetlused ja ettekirjutused

- 2.1.** Keskerakonna (KE) sularahajääk: 14.02.2017 ettekirjutuse nr 60, mis tehti keelatud annetuse (anonüümse) summas 110 000 eurot kandmiseks riigieelarvesse ja mille täitmise tähtaeg oli 15.03.2017. KE vaidlustas ettekirjutuse kohtus ja sai esialgse õiguskaitse. Halduskohus otsustas jätta KE kaebuse ettekirjutuse tühistamiseks rahuldamata. KE kaebas edasi, kuid ka Ringkonnakohus jättis kaebuse rahuldamata. KE esitas 10.05.2019 kassatsioonkaebuse.
- 2.2.** Keskerakonna (KE) vaadete propageerimine väljaandes „Stolitsa“, mis on käsitletav erakonna ja selle liikmete avalike vahendite arvel tehtud valimiskampaaniana (menetlus algatati Tallinna linnavolikogu Reformierakonna fraktsiooni avalduse alusel). Komisjon tegi ettekirjutused KE-le, Taavi Aasale (T. A) ja Aleksandr Tšaplõginile (A. T.) avalikest vahenditest saadud annetuse tagastamiseks Tallinna linnavalitsusele.
  - 2.2.1.** KE vaidlustas ettekirjutuse (nr 70) kohtus, sai selle täitmise suhtes esialgse õiguskaitse; Halduskohus jättis kaebuse ettekirjutuse tühistamiseks rahuldamata, samuti Ringkonnakohus; KE esitas 29.04.2019 kassatsioonkaebuse
  - 2.2.2.** T. A. täitis ettekirjutuse (nr 71), kuid vaidlustas selle kohtus; Halduskohus jättis kaebuse ettekirjutuse tühistamiseks rahuldamata; T. A. esitas apellatsioonkaebuse.

- 2.2.3.** A. T. vaidlustas ettekirjutuse (nr 72) kohtus; kohus ei kohaldanud esialgset õiguskaitset ja A. T. täitis ettekirjutuse; Halduskohus jättis kaebuse ettekirjutuse tühistamiseks rahuldamata, samuti Ringkonnakohus; A. T. esitas 27.05.2019 kassatsioonkaebuse, mille Riigikohus võttis menetlusse 24.09.2019.
- 2.3.** PBK saatesarja „Russkii vopros“ saated perioodil 02.09.2017-14.10.2017 – komisjon algatas menetluse Keskerakonna (KE) suhtes erakonnaseaduse võimaliku rikkumise tuvastamiseks, mis seisneb erakonna valimispropaganda tegemises avalikes vahendite arvelt. Komisjon tegi KE-le ettekirjutuse (nr 74) keelatud annetuse tagastamiseks, mille täitmise tähtaeg oli 19.11.2018. KE vaidlustas ettekirjutuse kohtus, sai esialgse õiguskaitse. Kohtuistung toimus 17.09.2019, otsus tehakse teatavaks 15.11.2019.
- 2.4.** Keskerakonna (KE) poolt perioodil 2009-2016 Midfield OÜ-lt saadud soodustatud hinnaga teenused ja erakonna kulude tasumine Midfield OÜ poolt. Komisjon tuvastas, et antud juhul on tegemist keelatud annetusega summas 1,02 mln eurot ning tegi KE-le 08.04.2019 ettekirjutuse (nr 77) nimetatud summas keelatud annetuse tagastamiseks Midfield OÜ-le. KE vaidlustas ettekirjutuse kohtus 08.05.2019 ja sai esialgse õiguskaitse; Midfield nõudis enda menetlusse kaasamist, milline vaidlus jõudis Riigikohtusse 16.07.2019.
- 2.5.** Erakonna Eestimaa Rohelised (ROH) 12.10.2018 ettekirjutus (nr 75), mis tehti keelatud annetuse tagastamiseks oma võlausaldajatele, et sellega lõpetada erakonna krediteerimine viimaste poolt. Erakond vaidlustas ettekirjutuse kohtus, kes otsustas 26.06.2019 jätta kaebus ettekirjutuse tühistamiseks rahuldamata; Halduskohtu otsus jõustus 27.07.2019. Ettekirjutuse täitmise meeldetuletuseks tegi komisjon erakonnale 02.09.2019 märgukirja, kuid ettekirjutus on täitmata. Komisjon rakendas erakonnale sunniraha 500 eurot tähtajaga 05.11.2019.
- 2.6.** Komisjon tegi Mihhail Kõlvartile (M.K.) 26.07.2019 ettekirjutuse (nr 78) keelatud annetuse (infolehes Stolitsa avaldatud reklaamartikli maksumus) tagastamiseks Tallinna linnale summas 1011,84 eurot. M. K. vaidlustas ettekirjutuse kohtus. Kaebuses on väide, et M. K. tasus ettekirjutuses märgitud summa Tallinna linnale (maksedokumenti ei ole lisatud, aruandes ei kajastu). Kohtuistung toimub 08.04.2020.
- 2.7.** Komisjon tegi Eesti Keskerakonnale 26.07.2019 ettekirjutuse (nr 79) keelatud annetuse (infolehes Pealinn avaldatud reklaamartiklite maksumus) tagastamiseks Tallinna linnale summas 1138,32 eurot. Erakond vaidlustas ettekirjutuse kohtus. Kaebuses on väide, et erakond tasus ettekirjutuses märgitud summa Tallinna linnale (maksedokumenti ei ole lisatud). Kohtuistung toimus 16.10.2019, kuid menetlus peatati kuni Riigikohtu otsuseni A. Tšaplõgini kassatsioonkaebuses (vt p 2.2.3).
- 2.8.** Tõnis Paltsi (T. P.) Riigikogu 2015 valimiskampaania aruandest nähtub, et seisuga 30.09.2018 võlgneb ta kolmele juriidilisele isikule kokku 9 348 eurot. Komisjon tegi T.P.-le RK 2015 valimiskampaania aruandes deklareeritud kulude ja nende tasumise asjaolude kohta 13.12.2018 järelepärimise, millele sai vastuse alles pärast vastuse saamiseks tehtud ettekirjutuse ja teistkordse sunniraha (1500 eur) hoiatuse tegemist. T. P. lubas valimisvõlad tasuda kuupäevaks 15.09.2019, kuid 19.09.2019 esitas komisjonile taotluse lubada tal võlad tasuda tarnijatega kooskõlastatud maksegraafikute alusel. Maksegraafikud esitas 24.10.2019.

Otsustati:

Jälgida maksegraafikute täitmist.

3. Ülevaade 2019. a 3. kvartali aruannetest

3.1. Erakonnad

Järgmistel erakondadel on esitamata järgmised 30.09.2019 seisuga aruanded:

- Eesti Iseseisvuspartei (EIP) – kvartaliaruanded 3. kv 2018 kuni 3. kv 2019; majandusaasta aruanne 2017 ja 2018;
- Eesti Vabaduspartei-Põllumeeste Kogu (EVP-PK) – kvartaliaruanded 3. kv 2019; majandusaasta aruanne 2017 ja 2018;
- Erakond Rahva Tahe (RT) – kvartaliaruanded 3. kv 2019;
- Eesti Ühendatud Vasakpartei – 3. kv 2019 bilanss ja ostuvõlgade aruanne.

Lisaks esitamata aruannetele on erakondadel EIP, EVP-PK ja RT täitmata ka muid erakonnaseaduses ja mittetulundusühingute seaduses sätestatud kohustusi Maakohtu registriosakonna ees.

Otsustati:

- 1) Teha Tartu Maakohtu registriosakonnale järelepärimised erakondade EIP, EVP-PK ja RT täitmata kohustuste suhtes.

Rahastamisriskide hindamiseks jälgib komisjon erakondade finantsvõimekust, sh netovara seis ja sellega seotud võlgnevust tarnijatele. Kui võlad ületavad tavapärasel majandustegevuses valitsevaid tähtaegu, on tegemist erakonna krediteerimisega võlausaldajate poolt, mis erakonnaseaduse kohaselt on keelatud (lubatud on krediidasutuse laen). Komisjon käsitleb pikaajalistena maksetähtaega 6 kuud ületanud võlgu. Seisuga 30.09.2019 on netovara seis märkimisväärselt negatiivne ja pikaajalised võlad kolmel erakonnal:

- Reformierakond – 0,6 mln / 0,6 mln €;
- Keskerakond – 0,8 mln / 0,7 mln €;
- Sotsiaaldemokraadid – 0,6 mln / 0,2 mln €.

Sotsiaaldemokraatlik Erakond on ainsana oma kulutuste tasumiseks kasutanud lisaks omavahenditele ka pangalaenu.

Otsustati:

- 2) Küsida Reformierakonnalt, Keskerakonnalt ja Sotsiaaldemokraatlikult Erakonnalt finantsplaani, millest selguks, millal ja mille arvel taastab erakond netovara positiivse seis.

3.2. Valimisliit, üksikkandidaat

- Valimisliidul Vaba Tallinna Kodanik on esitamata KOV 2017 valimiskampaania täiendav aruanne 3. kv kohta. Viimati deklareeritud 2. kv aruandest nähtub, et VL-l on tasumata võlg summas 1,7 tuh eurot. Kerkib küsimus, kust tekib seltsingul kaks aastat pärast valimisi ja praktilise tegevuse lõpetamist võla tasumiseks rahalisi vahendeid.
- Üksikkandidaat Jüri Malsubil on tasumata 2019. a Riigikogu valimiskampaania võlg ühele juriidilisele isikule summas 1,8 tuh eurot. Põhjuseks nimetab Malsub, et juriidiline isik ei soovivat tasu vastu võtta.

Otsustati:

- 1) Teha Valimisliit Vaba Tallinna Kodanik juhtima õigustatud isikutele valimisvõla tasumise kohta selgituste saamiseks järelepärimine.
- 2) Teha üksikkandidaat Jüri Malsubi võlausaldajale tema nõudega seotud asjaolude kohta järelepärimine.

4. Riigikontrolli juhtumid (Toom)

K. K. S. taandas end küsimuse arutelult ja otsustamiselt

Menetluse raames käsitleb komisjon KOV 2017 valimiste eel „Stolitsas“ avaldatud poliitilise tähendusega sõnumit, mis ei seostu omaavalitsuse ülesannete ega avaliku huviga ning mille puhul on tegemist erakonnaseaduse rikkumisega, mis seisneb avalike vahendite kasutamises valimiskampaaniaks - antud juhul Yana Toomi kampaaniaks. Toom vastas komisjoni ärakuulamiskirjale, et reklaamiv kirjutis on avaldatud tema teadmata ning püstitas küsimuse, kuidas on võimalik poliitikul ära hoida talle tema teadmata tehtud reklaami. Komisjon esitas Toomile omapoolse käsitluse, milles märkis, et erakonnaseaduse kohaselt ja komisjoni kohtupraktikas on leidnud kinnitust seisukoht, et keelatud annetuse saamisel pole oluline sellekohane isiku enda aktiivne tegutsemine ja teadmine. Viimasele pole Toom vastanud.

Otsustati:

Jätkata Yana Toomiga suulist infovahetust – **poolt 7 liiget**

4. Komisjoni töökorralduslikud küsimused

Otsustati:

Mitte arutada eelmisel koosolekul tõusetunud komisjoni töökorra muutmist, vaid oodata ära Riigikohtu lahend komisjoni ettekirjutusele nr 72 esitatud kaebuses, kus muuhulgas vaidlustatakse ka komisjoni pädevuse küsimus.

5. Munitsipaalmeedia monitooringust RK 2019 valimiste eel

Kaarel Tarand esitas ülevaate monitooringu tulemustest.

Otsustati:

Koostada monitooringu andmete kohta analüüs.

/allkirjastatud digitaalselt/

Liisa Oviir
Koosoleku juhataja

/allkirjastatud digitaalselt/

Zoja Masso
Protokollija